

रामपुर नगरपालिका

स्थानीय राजपत्र

खण्ड: १

संख्या: १०

मिति: २०७४/१२/०८

भाग - २

रामपुर नगरपालिका

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ बमोजिम रामपुर नगरपालिकाको नगर कार्यपालिकाले बनाएको तल लेखिए बमोजिमको कार्यविधि सर्वसाधारणको जानकारीको लागि प्रकाशन गरिएको छ।

रामपुर नगरपालिकाको

वतावरण तथा विपद् व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७४

प्रस्तावना :

नेपाल प्रकोपका दृष्टिले बहु जोखिमयुक्त क्षेत्र हो। मुख्यतया नेपालमा बाढी, पहिरो, डुबान, भुकम्प, चट्याड, आगलागि, आदि प्रकोपबाट बर्षेनी ठुलो जनधनको क्षति हुने गरेको छ। नेपाल भुकम्प र बाढीबाट क्षति पुग्ने देशहरू मध्ये अत्यन्त जोखिमयुक्त स्थानमा पर्दछ भने पहिरो मृत्युदर सूचकमा नेपाल विश्वमा दश राष्ट्र मध्ये एक र दक्षिण एशियामा सबैभन्दा उच्च जोखिम भएको मुलुक हो। अव्यवस्थित वसाइसराइ, जंगलको फडानी तथा अतिक्रमण, परम्परागत कृषि प्रणाली, जनसंख्याको बढ्दो चाप, अव्यवस्थित सडक निर्माण तथा आम मानिसमा जनचेतनाको कमीका कारण आगलागि, बाढी, पहिरो, माहामारी, झाडापखाला, भोकमरी, भुकम्प जस्ता प्राकृतिक विपत्तिमा परि हजारौं मानिसहरूको मृत्यु हुने गरेको छ। यस नगरका विभिन्न प्रकारका प्राकृतिक विपद संभावित क्षेत्र रहेको छ। प्राकृतिक विपदबाट जिउ, ज्यान र धन सम्पतिको क्षति हुने साथै भौतिक संरचनामा क्षति हुने हुनाले यस नगरपालिकाको आर्थिक, सामाजिक विकासमा समेत नकारात्मक प्रभाव पर्न जान्छ।

यस्ता आर्थिक सामाजिक, मानविय तथा भौतिक संरचनाहरूको क्षतिलाई न्युनिकरण गर्न हेतु स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ बमोजिम वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७४ तयार गरि यस रामपुर नगरपालिकामा लागू गरेको छ।

परिच्छेद १**प्रारम्भिक****१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ**

१. यस कार्यविधिको नाम "वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७४" रहेको छ।

२. यो कार्यविधि तुरुन्त प्रारम्भ हुने छ।

२. परिभाषा : विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधि मा

क) "ऐन" भन्नाले रामपुर नगरपालिकाको विनियोजन ऐन, २०७४ सम्झनु पर्छ।

ख) "स्थानीय तहको कार्यकारिणी अधिकार" भन्नाले नेपालको संविधान २०७२ को भाग १७ को धारा २१४ उपधारा (१) मा व्यवस्था भए बमोजिम नगर कार्यपालिकामा निहित हुनेछ भन्ने जनाउछ।

ग) "प्रमाणिकरण" भन्नाले नेपालको संविधानको धारा २१४ उपधारा (५) बमोजिम नगर कार्यपालिकाको नाममा हुने निर्णय वा आदेश सम्बन्धी अधिकारको स्थानीय कानून बमोजिम हुनेछ भन्ने कुरा बुझाउछ।

घ) "नगरकार्यपालिका" भन्नाले नेपालको संविधान २०७२ भाग १७ को धारा २१४ को उपधारा (३) बमोजिम संविधान २०७२ अन्य कानून बमोजिम नगरपालिकाको शासन व्यवस्थाको सामान्य निर्देशन नियन्त्रण संचालन गर्ने अभिभारा नगर कार्यपालिकाको हुनेछ।

ड) "नगर कार्यपालिका प्रमुख, उप प्रमुख, वडा अध्यक्ष, सदस्य" भन्नाले नेपालको संविधान २०७२ को धारा २१६ को (१) बमोजिम एक जना नगर कार्यपालिका प्रमुख रहने छ र

- निजको अध्यक्षतामा नगर कार्यपालिका गठन हुनेछ त्यसै गरि धारा २१६ उपधारा (२) वमोजिम एक जना उप प्रमुख र प्रत्येक वडामा वडा अध्यक्ष र उपधारा (४) वमोजिम सदस्य रहने भन्ने कुरा जनाउछ।
- च) "स्थानीय व्यवस्थापकीय अधिकार" भन्नाले नेपालको संविधान २०७२ को भाग १८ को धारा २२१ उपधारा (१) र अनुसूची ८ वमोजिम स्थानीय तहको व्यवस्थापकीय अधिकार नगर सभामा निहित रहनेछ भन्ने बुझाउछ।
- छ) "नगर सभा" भन्नाले नेपालको संविधान २०७२ को भाग १८ धारा २२३ उपधारा (१) अनुसार नगर सभा रहने छ भने उपधारा (२) (३) (४) (५) वमोजिमको प्रकृयाद्वारा नगर सभा गठन हुन्छ।
- ज) "संञ्चित कोष" भन्नाले नेपालको संविधान २०७२ को भाग १९ को धारा २२९ को उपधारा (१) वमोजिम स्थानीय संञ्चित कोष रहेको छ भन्ने कुरा बुझाउछ।
- झ) "राजस्व र व्यय अनुमान" भन्नाले नेपालको संविधान २०७२ को धारा २३०को उपधारा (१) वमोजिम नगरपालिकाले प्रत्येक आर्थिक वर्षको लागि राजस्व र व्यय अनुमान नगर सभाबाट पारित अर्थ ऐन विनियोजन ऐन बनाइ कार्यान्वयनमा ल्याएको भन्ने कुरा बुझाउछ।
- ञ) "विपद्" भन्नाले आगलागी, भुकम्प, प्रकृति विपत्ति बाढीपहिरो, अतिवृष्टि, अनवृष्टि, महामारी, डढेलो, खडेरी, दुर्घटना, भुक्षय, पहिरो आदिलाई जनाउछ।
- ट) "विपद् व्यवस्थापन कोष" भन्नाले विपद् भएको अवस्थामा विपद् न्युनिकरण गराउन राहत उपलब्ध गराउन संकलन गरिएको कोषलाई सम्झनु पर्दछ।
- ठ) "कार्यविधि" भन्नाले नेपालको संविधान २०७२ अनुसूची ८ क्र.सं.२० मा विपद् व्यवस्थापन लेखिए वमोजिम सो कार्यान्वयन गर्न वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७४ लाई जनाउछ।
- ड) "कार्ययोजना" भन्नाले नगरपालिकाको वार्षिक विनियोजन ऐनमा विपद् व्यवस्थापनको लागि विनियोजित बजेट कार्यविधि अनुसार कार्यान्वयन गर्न वार्षिक विपद् व्यवस्थापन कार्ययोजना बनाउने कुरालाई बुझाउछ।
- ढ) "विपद् व्यवस्थापन समिति" भन्नाले विपद् व्यवस्थापन व्यवस्थित हरपल तत्पर रहने गरी कार्य तयारी अवस्थामा रहने उद्देश्यबाट नगर प्रमुखको अध्यक्षतामा गठन भएको समिति सम्झनु पर्दछ।
- ण) "वारुण यन्त्र" भन्नाले नगरपालिकामा रहेको आगो निभाउनका लागि तयारी अवस्थामा रहेको यन्त्र वारुण यन्त्र सम्झनु पर्दछ। वारुण यन्त्र सञ्चालनका लागि छुट्टै कार्यविधि बनाइ सञ्चालन गरीनेछ।
- त) "असाध्य रोग" भन्नाले मुटु रोग, मृगौला रोग, क्यान्सर र अप्रत्यक्षित दुर्घटनामा परि अंगभंग वा दिर्घकालिन रोग लाग्ने जनाउछ।

परिच्छेद २

आगोलागी नियन्त्रण

१. बाक्लो वस्ती भएका स्थानहरूमा उपकरणहरू जडानका लागि सम्बन्धीत निकायमा माग गर्ने ।
२. हरेक वस्तिका घर घरमा दमकल, पानी टेकर, ट्याक्टर जाने गरी सडक निर्माण गराउने ।
३. पानीका पोखरी संरक्षण घर नजिकबाट वगने सिंचाई कुला संरक्षण आधिखोला र अन्य खोलाहरूमा जाने सडकको निर्माण खोलाहरूमा जाने स्थानहरूलाई संरक्षण गर्ने कुनै पनि भौतिक निर्माण हुन नदिने ।
४. ठाँउ-ठाँउमा सार्वजनिक पानीका धाराहरू बनाउने संरक्षण गरी राख्ने ।
५. वारुण यन्त्र सञ्चालनका लागि तयारी अवस्थामा राख्ने ।
६. वारुण यन्त्र सञ्चालन कार्यविधि बनाइ कार्यान्वयनमा ल्याउने ।
७. आगोलागीबाट बच्न सजग रहन सडक नाटक, पर्चा, पम्पेलेट कार्यक्रम गर्ने ।
८. जंगलहरू डढेलो लाग्न नदिन समयमा नै सचेत गराउने ।
९. विधुतिय सटका कारणबाट आगोलागी हुन नदिन विधुत प्राधिकरणसंग समन्वय गरी रोकथाम गर्ने ।
१०. नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारले तोकेका कार्यहरू गर्ने ।

परिच्छेद ३

भुकम्प सम्बन्धमा

१. नगर क्षेत्र भित्र सुरक्षित घर निर्माणको लागि सम्बन्धीत घरधनीहरूलाई जानकारीमुलक सूचना प्रवाह गर्ने ।
२. भवन निर्माण आचारसंहिता र शहरी योजना तथा भवन निर्माण मापदण्ड, २०७२ प्रभावकारीताका साथ कार्यान्वयनमा निरन्तरता दिने ।
३. आउन सक्ने भुकम्पबाट हुने जनधनको क्षतिको अवस्थामा तत्काल उद्धार गर्ने गरी सतर्क रहन सबै व्यवस्था मिलाउने ।
४. नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारले तोकेका कार्यहरू गर्ने ।

परिच्छेद ४

बाढी पहिरो नियन्त्रण सम्बन्धमा

१. खोलानालाहरू नियन्त्रणका लागि सम्बन्धीत निकायमा योजना माग गर्ने ।
२. पहिरो जानसक्ने जमिनहरूको पहिचान गरी त्यस्ता जमिनहरूमा वृक्षरोपण गर्न सम्बन्धीत निकायमा माग गर्ने ।
३. नयाँ सडक निर्माण हुदा हुन सक्ने भूक्षयी रोकथामका लागि सतर्कता अपनाउने ।
४. कृषकहरूलाई घासका विरुवा, अम्मिसो र नियालाका विरुवाहरू लगाउन अभियान गर्ने ।

५. वन संरक्षण, वृक्षरोपण र अनुगमन कार्यमा निरन्तरता दिने ।
६. नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारबाट तोकिएका कार्य गर्ने ।
७. वायो इन्जिनियरिङ प्रविधि अपनाउने ।

परिच्छेद ५

असाध्य रोग एव महामारी रोग नियन्त्रण सम्बन्धमा

१. विज्ञहरुको सहयोग लिइ सरुवा रोग तथा विभिन्न महामारी रोग उत्पन्न र फैलन सक्ने स्रोतहरुको पहिचान गरी त्यस्ता स्रोतको निर्मुल गर्ने ।
२. पशुपन्छी व्यवसायको रूपमा बस्ती नजिक पाल्न नपाइने साथै अनुमति नलिइ कुनै स्थानमा पाल्न नपाउने सूचना गर्ने ।
३. छाडा भुस्याहा कुरकुरहरुलाई नियन्त्रण तथा व्यवस्थापन गर्ने ।
४. प्राण घातक रोग रोकथाम गर्न जनस्वास्थ्यसंग समन्वय गरी जनचेतनामुलक कार्यक्रम चलाउने ।
५. सरुवा रोग, महामारी रोग फैलिएमा जनस्वास्थ्यसंग समन्वय गरी रोकथामका लागि आवश्यक कार्य गर्ने ।
६. नगर सरसफाई कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि बनाइ सञ्चालनमा निरन्तरता दिने ।
७. रोग नियन्त्रणमा आवश्यक औषधि आपुर्तिको व्यवस्था साथै रोग नियन्त्रणको खोपको व्यवस्था गर्न समन्वय गर्ने ।
८. असाध्य रोगहरु जस्तो क्यान्सर, मुटुको रोगअप्रेसन, मृगौला प्रत्यारोपण गर्नपर्ने जस्ता अवस्थामा सक्दो सहयोग ।

परिच्छेद ६

विपद् व्यवस्थापन कोष

१. नगरपालिकामा छुट्टै एउटा विपद् व्यवस्थापन कोष रहने छ । सोही कोषका नाममा बैंक खाता रहनेछ ।
२. स्वीकृत विपद् व्यवस्थापन वार्षिक कार्ययोजना साथै राहत सम्बन्धी खर्च गरिने छ ।
३. नगरपालिकाको विनियोजन ऐन बमोजिमको खर्च ।
४. नेपाल र प्रदेश सरकारबाट जारी भएको ऐन नियम बमोजिम विपद् सम्बन्धी खर्च ।
५. यस कोषको रकम अन्य शिर्षकमा लागि खर्च गर्न सकिने छैन ।
६. विपद् व्यवस्थापन कोषमा रहने रकम निम्न क्षेत्रबाट प्राप्त हुनेछ ।
 - क) नगरपालिका विनियोजन ऐनमा विपद् व्यवस्थापन शिर्षक अन्तरगत विनियोजित रकम ।
 - ख) नगरपालिकाबाट सञ्चालन हुने वार्षिक कार्यक्रमबाट प्राप्त हुन सक्ने रकम ।
 - ग) सरकारी तथा गैर सरकारी संघ संस्था चन्दा दाताबाट प्राप्त अनुदान रकम ।
 - घ) नेपाल र प्रदेश सरकार बाट प्राप्त सोहि शिर्षकको रकम ।
 - ङ) विपद् सम्बन्धी उपकरणहरु प्रयोय गर्न दिए वापत सहयोग वापत प्राप्त रकम ।

परिच्छेद ७
राहत सम्बन्धी व्यवस्था

१. मानवीय क्षति

- क) सामान्य भन्नाले सामान्य घाउ चोटपटक लागेको अवस्थालाई मानिने छ ।
ख) विशेष भन्नाले अपाङ्गसम्म हुन सक्ने गरि विशेष घाउ चोटपटक लागेको अवस्थालाई मानिने छ ।
ग) असामान्य भन्नाले मृत्यु भएको वा मृत्यु नभएपनि जीवन भर अर्काको सहरामा वस्नुपर्ने असामान्य अवस्थालाई मानिने छ ।

२. भौतिक क्षति

- क) सामान्य भन्नाले भौतिक संरचना तथा माल सामानमा सामान्य क्षतिलाई मानिने छ ।
ख) विशेष भन्नाले क्षति भएको भौतिक संरचना तथा मालसामानलाई मर्मत वा पूनः स्थापित गर्न सकिने खालको अवस्थालाई मानिने छ ।
ग) असामान्य भन्नाले भौतिक संरचना तथा मालसामानको अस्तित्व नै नरहने अवस्थालाई मानिनेछ ।

३. राहत

- क) रामपुर नगरपालिका क्षेत्र भित्र कुनै पनि विपद् परेमा त्यस्तो विपद्बाट राहत महसुस गराउनको लागि निवेदन दिएमा तत्काल समस्याको समाधान गर्नका लागि नगरवासीलाई आफ्नो स्थानीय सरकारको उपस्थितिको महसुस हुने गरी विपद् व्यवस्थापन कोषबाट खर्च हुने गरी राहत सहयोग स्वरूप देहाय बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउनेछ ।

ख) राहत वितरण

क्र. सं.	विवरण	प्रकोप व्यवस्थापन कार्य योजना विनियम, २०७१ बमोजिम	विपद व्यवस्थापन नियमावली, २०७४	कैफियत
१	मानवीय र भौतिक संरचनामा सामान्य क्षति प्रति घर	१०००।देखि ५०००।अवस्था हेरी	१०००। देखि ५०००। सम्म अवस्था हेरी	अनुगमन प्रतिवेदन मुचुल्का सिफारिस
२	मानवीय वा भौतिक संरचना मध्य कुनै एकमा विशेष क्षति भएको प्रति घर	१००००।अवस्था हेरी	५०००।देखि १००००।सम्म अवस्था हेरी	अनुगमन प्रतिवेदन मुचुल्का सिफारिस
३	असाध्य रोग-क्यान्सर मुटु रोग मृगौला रोग	१००००। अवस्था हेरी	५०००।देखि १००००।सम्म	विषय विशेषज्ञको सिफारीस

			अवस्था हेरी	
४	मानवीय क्षति विशेष र भौतिक संरचनामा सामान्य क्षति भएकोमा प्रति घर	१५०००। अवस्था हेरी	१००००। देखि १५०००। सम्म अवस्था हेरी	अनुगमन प्रतिवेदन मुचुल्का सिफारिस
५	मानवीय क्षति विशेष र भौतिक संरचनामा असामान्य क्षति भएको प्रति घर	२००००। अवस्था हेरी	१५०००। देखि २००००। सम्म अवस्था हेरी	अनुगमन प्रतिवेदन मुचुल्का सिफारिस
६	मानवीय क्षति असमान्य भएको भौतिक संरचना विशेष क्षति भएकोमा प्रति घर	३००००। अवस्था हेरी	२००००। देखि ३००००। सम्म अवस्था हेरी	अनुगमन प्रतिवेदन मुचुल्का सिफारिस
७	मानवीय र भौतिक संरचनामा असामान्य क्षति भएको प्रति घर	४००००। अवस्था हेरी	३००००। देखि ४००००। सम्म अवस्था हेरी	अनुगमन प्रतिवेदन मुचुल्का सिफारिस

परिच्छेद ८

समितिको गठन सम्बन्धमा

१. तपसिल बमोजिमको नगरस्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति गठन नगर कार्यपालिकाको बैठकले तोके बमोजिम हुनेछ ।
 - क) संयोजक:- वडाध्यक्ष वा कार्यपालिका सदस्य मध्ये एक जना
 - ख) सदस्य:- कार्यपालिका सदस्य वा वडा सदस्य
 - ग) सदस्य:- कार्यपालिका सदस्य वा वडा सदस्य
 - घ) सदस्य सचिव:- सम्बन्धित विषय हेर्ने शाखाको अधिकृत
 बैठकमा आमन्त्रित सदस्यको रूपमा विषय विज्ञ रामपुर नगरपालिका स्थित सुरक्षा निकायका प्रमुख एवं प्रतिनिधि, सरकारी निजी, गैर सरकारी संस्था रामपुर, उद्योग वाणिज्य संघ, नगर स्थित रेडक्रस प्रमुख एवं प्रतिनिधिहरूलाई आमन्त्रण गर्न सकिनेछ ।
२. समितिको कार्यक्षेत्र
 - क) विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी सम्पूर्ण कार्यहरू गर्न सक्ने छ ।
 - ख) नगरमा एउटाको ब्यवस्था गरी आपतकालीन सामग्री स्टक राख्ने ।
 - ग) यस कार्यविधिमा उल्लेख नभएको विपद् सम्बन्धीत विषयममा समितिको निर्णय बमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद ९

विविध

१. यो कार्यविधि नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारबाट लागू हुने ऐन नियमसंग वाझिएका वुंदा वा शब्दहरू स्वतः यो कार्यविधिबाट हटेको सरह हुनेछ । नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारबाट लागू भएका ऐन नियमहरू समेत लागू हुनेछ ।

प्रमाणिकरण मिति :- २०७४/१२/०८

आज्ञाले
(यमेन्द्र उपाध्याय)
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत